

sertationis Chymiatechnicae

A
28
493

BIBLIOTECA HISTÓRICAL
GRANADA

Sala:

A

Estado:

28

Numero:

493

0
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19

BIBLIOTECA NACIONAL
GRANADA

Sala: A

Estante: 28

numero: 493

SOLIS E PVTEO
EMERGENTIS:

sive

DISSERTATIONIS
CHYMIOTECHNICÆ,

LIBER SECVNDVS.

In quo non modo magni LAPIDIS PHILOSOPHICI materia, sed etiam intricatissimus solutionis modus ita ob oculos ponitur, vt vel modici visus homines illum conspiciere queant.

A V T H O R E

IOHANNE RHENANO, MEDICO.

FRANCOFVRTI,

Impensis Antonij Hummij.

M. DC. XV.

128735612

SOLIS EPVTEO EMERGENTIS

DISSERTATIONIS CHYMIO-TECHNICÆ

LIBER SECVNDVS

Imprimus in officina Typographica ...

A V T H O R E

IOHANNES RHEINANO MEDICO

Imprimus in officina Typographica ...

M. DC. LXX.

AD ÆQUISSIMUM LECTOREM.

In natura humana comparatum est, æquissime lector, ut magis illa, quæ præ oculis sunt, magnificiamus, quam quæ in nauura penetratioribus latent visceribus consideremus. Testatur hoc experientia, & si nulla alia in re, sat in superq; sane in studio Chymico, vbi potius in inanibus processibus studium, ac & tempus nostrum consumimus, terimus atque in nihilum redigimus, quam ut naturam eiusque facultates contemplerur. Quod vanum prorsus, futile & inutile est propositum, imo ea gratia Chymia, quæ vera & verissima est, ut sapientia fratribus innotuit, male audit. Quis enim tam demens vnquam fuit Philosophus, qui mentem suam ita aperuit, vt nihil desiderari possit? nullus omnino. Quis fallacibus illis receptis fidem habebit? Ego, vt verum fatear, persuaderi ad id non possum. Quia itaquetanti numeri homines, etiam præstantissimi aliàs nominis, perspicacissimi que ingenii viri hoc processuum genere decipiuntur, falluntur, hunc discursum Chymicum, quem in Magni alicuius magni imo maximi nominis, summeque authoritatis & potestatis viri gratiam conscripsi, tecum communicare volui, summo studio contendens, vt illum æquibonique habere, eiusq; authorem amare velis. Vale.

SOLIS EPVTEO EMERGENTIS, sine.

DISSERTATIONIS CHYMIO-TECHNICÆ

LIBER SECVNDVS.

De Lapide Philosophico.

Miores nostri cum rerum naturalium arcana pro viribus rimarent, inter reliqua pretiosum aliquod, humano generi non solum utile, sed etiam

nota

iam summe necessarium naturæ mysterium sua industria & diuina adistente gratia adinuerunt. Est autem hoc mysterium medicina aliqua insignis, quæ non modo corpus humanum validum in suo vigore conseruat, & læsum pristinae fanitati restituit; sed etiam metalla imperfecta depurando, figendo & gradum coloris infundendo ad summum finem, quem natura sibi intendit, breui temporis spatio adducit: quam ob causam & Medicina Vniuersalis nuncupatur.

Huius tam insignis mysterii autor primus inter philosophos non satis cõstat: quidem protoplastam nostrum Adam, qui omnium rerum naturalium plenam & perfectam antelapsam habuisse cognitionem fertur, inuentorem fuisse autumant: alii Thubalcain inuentori & Doctori rerum metallicarum palmam tribuunt: nonnulli Hermeti Trismegisto ascribunt, cum quibus & nos facimus, cæteris suam opinionem relinquentes.

Hoc autem, vt credamus, duæ nos mouent causæ. Vna est; si Hermes noster ab aliis, qui nimirum ante diluuium vixerunt, illam accepit, certè literis fuisse artem consignatam oportet, aut ex ore eorum, qui cum Noha in arca fuerunt, transplantatam. Literis autem illam non fuisse descriptam, ratio est, quod illuuius omnia inundarat. Nec figmentum illud Iosephi nos mouere potest, qui artes in columnis scriptas ab Hermete in valle Hebron post diluuium inuentas esse scriptis reliquit. Non enim credibile est, philosophos eius temporis huius tam admirandæ artis secreta in publicum prostituisse, vt quivis ad illam peruenire possit, cum homines eius temporis non melioris conscientia vixerint, quam illi, qui nostro hoc seculo animam & vitam agunt. Quod vero ex Nohæ filiorum ore non rescuerit, satis probare videtur illud, quod ne litera quidem in sacris extat, quæ Noha & filios eius cum metallis

rem

rem habuisse tradat. Altera causa, est ipsa Hermetis confessio qui in tractatulo aliquo ita scribit: à nullo alio, neque per vllum alium habeo, quam à Deo, per diuinam eius inspirationem. Hoc non solum nos monebit, illum inuentorem fuisse, sed etiam donum esse Dei nos confirmabit. Sed magno in pretio semper fuit habita ad nostrum hoc vsque seculum, vt etiam eius sciendi cupiditate moti, omnes insignes & celebres philosophi omnem suam intentionem in illa inquirenda posuerint, nec omnia, quæ in mundo habebant, illius amore relinquere dubitarint. Quo vero magis illam amplectuntur, eo etiam maiorem in illa celanda iniquos operam impendunt; vt etiam eorum libri magis nostram opinionem confirmandi gratia, quam docendi causa, conscripti esse videantur. Nomen tamen proprium ipsi nondum reperierunt: quidam ob excellentiam, raritatem, & quod à Deo habentibus concedatur, Pandoron, seu vniuersale & magnum Dei donum appellarunt: alii aduertentes illam in modum lapidis coagulatam esse, ad differentiam gemmarum & aliorum lapidum, Lapidem Philosophorum nuncuparunt: alii tincturam, quod in projectione vberimum colorem ex sese diffundat, vocarunt: quocumque vero nomine indigitabitur, nobis medicina erit vniuersalis.

Philosophi hac de medicina plurimos libros sub allegorico stylo conscripserunt, vt posteros ad eius amorem alliciant, & scientes in sua (vt dixi) opinione confirmet, ita vt hoc meo labore (etsi exiguo) opus non sit; sed quia video plurima tam obscura scripta esse, vt Oedipo aliquo opus sit, qui sensum eruat, multa etiam pede tacito prætergressos, hæc ponere, & ad solem producere, illa vero enucleare & exponere, pro viribus animum induxi. Vt autem facilius & propius ad rem veniamus, de naturæ atque artis conuenientia, prolixitatem vitando, duxi esse inchoandum.

Quanta igitur inter artem & naturam affinitas sit, non solum ex philosophorum consensu patet, sed etiam Magistra rerum experientia adhibitâ luce meridiana clarius elucescit, sed natura sapienter agens ad præstitutum finem, ad quem peruenire semper appetit, sine omni artis adiumento venit. Atqui, quâdo ad suum terminum peruenit, quiescit, nec per se, nisi moueatur arte, progredi potest. Vt igitur natura, ultra futum finem, nisi arte adiuta, sese extendere nequit: ita etiam ars absque naturæ adminiculo (subministrando materiam, & in eam dextre & conuenienter agendo) nihil profusus agere, nedum moueri potest; sed quando naturam sibi amicam & conuenientem adeptâ fuerit, intrinsecus agentem externo suo motu promouere & iuuare potis est. Opus igitur est, vt natura arte moueatur, ars vero in naturæ terminis permaneat, ita vt in natura, per naturam, & cum natura operetur.

Quare quilibet rerum naturalium verus indagator, naturam eiusque operationem, quomodo videlicet illa ex principiis primis secunda educat, illaque in corpora cogat, in primis nouisse debet. Natura enim, nisi fuerit impedita à primis Elementis ad ipsa corpora agendo, terminum suum semper assequitur; cum in sese omnia, quibus indiget, contineat, nec opus vlllo motu externo habeat. Sed quando ad terminum suum peruenit, quiescit, nec per se, nisi moueatur arte, amplius progredi potest: verbi gratia; Natura ex primis quatuor Elementis tria generat principia, scilicet, sulphur & Mercurium, atque ex iis simul debita proportione iunctis metalla generat, arbores producit, animalia gignit, & quando ad terminum suum venit, desistere cogitur. Nam iuncturas facere, mensam, scamnum, aut calceum formare non potest, sed illa artificii relinquit. Deinde operæ pretium est, vt artifex, qui sua industria naturam iuuare conatur, certum scopum, in quem suam intentionem fundat, considerando natu-

naturâ nihil extra suam naturam agere posse, sibi proponat. Quæcunque enim sub lunæ circulo continentur, in tria partiuuntur genera. Non plura, non pauciora reperiuntur, & sunt, Mineralia, Vegetabilia & Animalia. In hisce tribus natura suum sibi imperium vendicat, in iis agit, operatur & mouetur, neque extra ea quicquam molitur. In hisce vim generandi & naturâ augendi, atque in specie sua multiplicandi, quod naturæ proprium est, exercet, supra lunaria autem summo motori dirigenda relinquit. Quæ cum ita sint, artifex facile discernere poterit, in omni intentione sua naturam fere imitandam. Nam in quo rerum genere cœperit, in eodem & certo desinet. Natura enim simplex, vna & vera est, vt in alias commutari naturas non possit. Si in vegetabilium natura opus aliquod ordiris, in eadem etiam permanebis, neque in alias naturas illam conuertere poteris. Et si in animalibus inceperis, animalia produces, sicuti ex mineralibus mineralia etiam elicies.

Inde admodum concinne Arnoldus in Rosarii part. 1. cap. 6. ait: *Vera utamur natura, quoniam non emendatur, nisi in sua natura, cui nihil alienum iungitur.* Tandem à vero artifice requiritur, illius rei, cuius naturam arte sua iuuare conatur proprietatem scire, hoc est, ex quibus & quomodo constructa sit, quidq; in interioribus eius lateat, nec non quomodo rursus destrui, ac internum ex illo elici, atque in genuinum vsum transferri possit, perfectam habere cognitionem. Hoc autem, vt facilius fieri possit, creationis methodus probe consideranda venit, quæ talis fuit. In principio, cum nihil, nisi Deus esset, D. T. O. M. infinita sua potentia quatuor Elementa in vno Chao conuoluta & confusa, ignem videlicet & aquam, quæ Hebræo vocabulo אֵשׁ וָמַי explicatur, quasi אֵשׁ & מַי, nec non terram, quæ אָרֶץ dicitur, sicuti & aërem sub vocula Ruah, quæ non modo spiritum, sed etiam aërem & ventum significat, contentum, creauit, vt illa pro materia omnibus rebus inseruiant.

Quic-

Quicquid enim factū à Deo in hac vniuersitate est (exceptis spiritib., angelis, & anima humana) ex elementis productum esse, imo cœlum ipsum elementorum expers non esse, ex sacris literis constanter asseuerare ausim. Sunt itaque elementa materia omnium prima & remota. Sed quia in corpora res purissimæ & simplicissimæ per se redigi nō possunt, Deus illa admirabili & rationi humana prorsus ignota compositione cōiunxit, atq; tria principia propinquiora, quæ sub sensum cadunt, & vtitatis vocabulis *Sal*, *Sulphur* & *Mercurius* nominantur, formauit, illaq; in tria regna distinxit, vimq; pro seminis arbitrio hæc, vel illa corpora fieri, concessit, ita quicquid sub cœlo est, ex hisce, vt principiis proximis, productum esse constat.

Est autem & quartum quoddam, quod instar excrementi, aut fecum, vt plurimum cum illis coniungitur, & ista quasi cutis aliqua obducit, terrea nimirum feculentia. Sed quia in omnibus corporibus, & in perfectioribus præcipue non inuenitur, non pro principio, sed pro accidente illud nos reputamus. Magna autem inter prima elementa & principia propinqua hæc adhuc harmonia est, sulphur ignem ratione puritatis & caloris, sal aquam, Mercurius aerem & totum compositum terram refert. Conuenientia tamen analogica tātum est, cum quoduis illorum ex quatuor elementis participet, idque cōpositum sit. Vti autem omnia sub cœlo ex illis constant, ita etiam in eadem resoluuntur. Siue enim vegetabilium contemplatus fueris cohortem, eaq; in materiam vltimam, quæ primam refert, reduxeris, præter Mercurium, Sal & Sulphur nihil inuenies. Siue te ad animalium cœtum contuleris, nihil amplius conspicias. Mineralium autem numerus præ omnibus manifeste eadem demonstrat. Quodcunq; enim ex omnibus ad ignis, qui omnia manifestat, trutinam appenderis, ascendentem aliquem vaporem, aut fumum, quem *Mercurium* appellamus, tibi demonstrabit. (Mercurius enim ascendendi &

fese

fese sublimandi vim habet, & præter illum ascendit nihil, nihil sublimatur) sulphur vrit, & sal in fundo fixus manet. Cæterum (vt dixi) hæc vt sint materia, facta sunt, & proinde nullam rem producere, aut productam conseruare possunt, cum illa tantum materiam constituant. Quare cum forma sit magis natura & nobilior materia Deus T. O. M. vt sapientissimus opifex, rei cuique proprium & specificum suum semen, quo forma eius continetur specifica, & ab illis rebus omnibus discernitur, infudit, vt eius beneficio cuncta augeantur & promoveantur. Hoc semen cū elemētis, aut principiis tali nodo connexit, vt nullo artificio, aut ingenio humano illa inuicem separari possint. Etiam si vero nonnunquam forma rei alicuius auferri & alia introduci per priuationem videtur (vnde verbum illud *Corruptio vnius, est generatio alterius*) tamen aliam formam, quam quæ in ipso semine est, gigni impossibile est, sed nobilior tantum & præstantior forma, quam prior erat, eruitur. Noua itaque aliqua haud introducitur, sed prior tantum melioratur & augmentatur, vt propter excellentiam noua aliqua videri possit. Est autem semen nihil aliud, quam vis illa interior & spiritus ille inuisibilis, formam rei cuiuslibet in sua specie tribuens, cuius nutu omnia producuntur & promouentur. Attamen semen hoc, etiam si materiam nactum est, nihil producere, nisi moueatur, potest, quare cunctipotens opifex rebus alium quendam spiritum, qui Natura vulgo, Theophrasto Paracelso Archeus appellatur, indidit, vt semen cum sua matrice dirigat atque gubernet: de hoc superius locuti sumus. Sed posset etiam spiritus ille non incongrue minister seminis appellari. Quodcunque enim semen vult, facit, & quod non vult, omittit, nec quicquam præter seminis nutum operatur. Superius dictum est, naturam omnia in tria distinxisse regna, quibus omnia comprehenduntur, eaque pro ratione seminis, vt alterum ab altero discernatur, neque vnum in aliud conuertatur, non solum in genera distribuit, imo etiam

b

iam

iam cuiuslibet generis speciebus suas attribuit differentias, & pro seminis natura sal, sulphur & Mercurium aliter atque aliter formauit ac composuit. Hoc enim si factum non esset, confusio vniuersitatis foret, & facile creatura creatori æquaretur, si ex re aliqua aliam sibi prorsus dissimilem conderet posset; quod tamen creaturæ concessum non est, sed Deus sibi soli hoc reseruauit, & facit quod vult, quo fine & naturæ suos terminos constituit. Nam

Est modus in rebus, sunt certi demque fines,

Quos ultra citraque nequit consistere rectum.

Sal, sulphur, & Mercurius enim vegetabilium nunquam metallum, aut hominem aliquem producere possunt, quia neque minerale, neque humanum illis semen inest; sed herbam, aut arborem aliquam, ad quam à semine determinata fuerunt, gignent. Tam firme enim tria hæc regna inter se diuisa & stabilita sunt, vt inuicem inter se commisceri impossibile sit. Pyrus pyra profert, homo hominem, Leo leonem generat. Grauiissime igitur illos errare constat, qui sine seminis consideratione in lapidis philosophici compositione ad vegetabilia, vt ad vinum, aut alia sese conuertunt, ex illisq; medicinam metalla in aurum conuertentem elicere tentant. Nec minus hallucinantur illi, qui ex sanguine, aut hominis vrina, aut aliis ab animalibus ortum ducentibus, lapidem & medicinam metalla transmutantē elicere putant. Stultissime enim in natura quaeritur, quod in ea non est. In eundem vero errorem sola seminis cognitione neglecta induci videntur.

Vt autem semen à natura in effectum ducitur, & in sua specie augmentatur, sic etiã ad quod constitutum est, facit, & nullum aliud. Atq; hoc modo semen, vt nobilius natura, ita etiã illam cogendo & intra terminos seruando ea est potentius. Contingit namq; interdum, vt natura erret, atq; ex commixto semine quod proferat in solium, sed merito illud monstrum vocatur. Perspicuum igitur est, artis indagatorē, qui naturam sequi, eandemq;

demque iuuare ac promouere putat, potius semen in natura, quam ipsam naturam indagare debere. Hoc enim si fecerit, naturæ lumen illum nunquam errare permittet; imo impossibile est illum in labyrinthum aliquem perducere posse, cum canonem, quo seper sese extricare potest, habeat. Dixi magis semen esse indagandum, quam naturam ratione materiae, aut potius subiecti, vt firmo aliquo fundamento niti possit, interim naturam & naturales actiones non negligendas esse, sed potius totis viribus scrutandas fideliter monemus. Nam non sufficit aratori scire, frumento suum semen inesse, nisi & illud in actum transferendi modum nouerit. Sed noster sermo de lapide philosophico institutus est, quare de illo deinceps agemus. Est autem lapis philosophicus purissima, fixissima & simplicissima metallica substantia, quæ supra metalla proiecta in infinita quantitate illa in verum aurum, aut argentum conuertit, & corpus humanum in suo vigore conseruat. Vel; est metallum à natura summè depuratum frequenti solutione ad secundam generationem perductum. Ex metallo autem illa medicina fit, & ex nulla alia re, ratione seminis fieri potest. Nam simile simile gignit, & omnis rerum emendatio illius rei naturam emendat, quæ in illa est, & omne genus in suo genere, & omnis species in sua specie, omnisque natura in sua natura naturaliter virtutis affectat augmentum, & fructus affert iuxta naturam suam, & non in alia natura sibi contraria; cum omne seminatum suo semini respondeat. Non enim de spicis uuas, nec de tribulis ficus colligere possumus. Si quis igitur in vegetabilibus lapidem quaerere nitatur, toto cælo (vt dictum est) errare, quia extra sui propositi fines vagatur. Proprietas siquidem nostri lapidis est, non modo fixum & vberissimi coloris esse, sed etiam alia non fixa & colorata minus, suam illis vbertatem communicando, figere, & colorem sufficientem infundere.

Quocumque autem modo vegetabilia præparantur, nunquam ipsa fixa erunt, taceo, quod suam fixationem aliis communi-

care possint. Perperam igitur in illis lapis quaeritur, cum neque semen, neque natura metallica in illis existat. Obiiciet autem aliquis, philosophos in suis scriptis multa de vegetabili lapide verba fecisse: si igitur lapis vegetabilis est, qui metalla, ut aiunt, purgare & perficere potest, utique ex vegetabilibus erit oriundus? Respondeo, Philosophos non ad literam esse intelligendos, sed occultum indeliterarum sensum enucleandum. Quodcumque igitur de vegetabili lapide scripserunt, illud de magno suo lapide, ratione incrementi & multiplicationis intelligi voluerunt (nam quia virtute augmentatiua pollet, crescere illum & vegetari dixerunt: ita etiam animale suum lapidem, quod animam fortificet, aut quod spiritu, anima & corpore praeditus sit, vocarunt) & non de peculiari aliquo, vegetabili nimirum, lapide. Lapis enim noster vnus est, medicina vna, cui nihil addimus, nec quippiam minuimus, nisi quod superflua remouemus. Abeant igitur cum vegetabili, aut animali suo lapide, quorsum voluerunt, nobis saltem mineralem relinquant. Non tamen inficias ideo ex vegetabilibus nonnullis puluerem aliquem, qui etiam aquam in vinum vertere possit, elici arte posse, metalla autem transmutare, minime. Neque etiam ex animalibus noster lapis erui potest, cum illa igni cedant, & prorsus alienae a requisito naturae reperiantur. Animantia in sua specie multiplicantur, quatenus semen se extendit, nec vnquam in aliud quippiam extra suam naturam versa fuisse, constat.

Nam summus opifex prolificum illis semen indidit, & ut habeant animam viuentem & corpus mobile, nec non spiritum illa duo connectentem constituit. Haec tria per semen quamdiu coniuncta sunt, simile gignere possunt, dissoluta autem nunquam. Quis enim, ubi animam inueniam, aut spiritum quaeram, me certiore faciet? Constat itaque neque ex his lapidem fieri posse. In mineralium igitur genere nostrum lapidem quaerere oportet. Ut autem faciliori methodo id fiat,

bre-

breuiter sciendum est, mineralia alia esse minora, maiora alia. Minora sunt, quae sine argenti viui additione producuntur, ut sunt lapides, salia & corpora sulphurea.

Maiora sunt, quae ex argento viuo producuntur, & eorum alia non sunt ductilia, quod videlicet malleum non ferunt, ut Antimonium, Linetum, Magnesia, Marcasita & alia: alia ductilia, ut metalla, quorum nonnulla imperfecta, perfecta reliqua existunt. Iam itaque stabili hoc fundamento posito, quod Auicenna nobis reliquit: (*Intentio nostri operis non est alia, nisi ut eligatur purissima Mercurii substantia ex ipsis corporibus, quoniam Elixir constat solummodo ex ipsis, & quo corpora perfectiora erunt, eò etiam spiritus perfectior erit,*) ex quibus lapis noster elici debeat, examinabimus.

Minora mineralia lapidis materia esse non possunt, quia ad lapidem Mercurii substantia requiritur; illum in se non habent, neque naturaliter, neque artificialiter acquirere possunt. Naturaliter adipisci nequeunt, tum; quia eorum generatio cum argenti viui generatione in forma & natura, & compositione differt; tum; quia vnus speciei vna est natura & seminis proprietates, ex quo producitur. Artificialiter id fieri nequit, cum artificis officium sit, sequi naturam, quantum eius fieri potest, nec extra naturae limites transilire. Quia autem natura id perficere non potest, multo minus & ars. Cum itaque principium artis, quod est mercurius, neque naturaliter, neque artificialiter fieri possunt, ad finem etiam, qui est lapis & tinctura, pertingere nequeunt.

Metallis praeterea plane contrariae naturae reperiantur. Salina enim corpora metalla corrumpunt, rodunt & destruunt, & prout fixa, aut non fixa, pura, aut impura, omnino in nihilum redigunt, & quò subtiliora fiunt, eò magis metalla à sua natura aliena reddunt, illorumque humidum innatum comburunt. Hoc nomine omnes, qui cum corrosiuis metalla in materiam primam reducere, aut ex aquis fortibus & acutis la-

b 3

pidem

pidem construere putant, plane reiicimus. Non enim intrat in nostrum magisterium, quod non ab eo ortum est. Sulphurea porro corpora semper inficiunt, denigrant, & corrumpunt, quocumq; etiam artificio preparantur. Nam si figuntur, fusionem impediunt, & impossibile est, illa cum corporibus metallicis coniungi posse: si vero calcinantur, in terram mortuam abeunt, nullius usus; & si cruda adhibentur, videmus quomodo metalla destruant, denigrent, & corrumpant. Cum itaq; metallis sunt contraria, quomodo medicinam metallis salutarem prestare possunt? Num venenum ægrum reficit? aut viperæ, vel scorpium ictus aduersus valetudinē minus secundā facit? Vt igitur medicus, qui antidoti loco, toxicum aliq; mortiferum propinat, nō medicus, sed malus & ignarus impostor est; ita etiam artifex Chymia, qui metalla sanare cupiens, ea plane corrumpit, non pro artifice reputandus erit. Inferet tamē nonnemo de vitriolo. Vitriolum magnam cum cupro affinitatem habere apparet, quod illud non modo ferrum in cuprum conuertit, sed etiam optimum inde cuprum educi potest. Deinde etiam vitriolum summopere à nonnullis commendatur, & tinctura ex illo elici posse fertur. Ad primum dico, fatēdo magnam vitriolo cum Venere affinitatem esse, vt etiam cuprum fuisse videatur; sicuti cuprum etiam per artificium in vitriolum verti posse, quotidiana demonstrat experientia, atque ita nonnihil de mercurio retinuisse. Neque probabile nobis esse videtur, quod multi asserunt, cuprum ex vitriolo gigni, sed potius contrarium credere ars persuadet. Quando enim cuprum in corruptionis suæ motu est, atque illi neque arte, neque natura, subuenitur, plane corruptum iri, & vitriolum fieri videmus. Quod autem vitriolum Martem in cuprum mutat, inde fieri videtur, quod vtrumq; metallum impurum, pauco & poroso argento viuo, nec non plurimo sulphure impuro constat, & quando sulphur Veneris in Martem infunditur, facile transitum fieri posse. Nam parum inuicem distant, vt ferme si-

milia,

milia, non tamen eadem ratione, sulphuris & Mercurii sui, censerī possint. Argentum enim viuum Martis, sicuti & sulphur, quod durius, & grossius ignem magis fert, quam cuprum, à cupri spiritu, qui in vitriolo est, mollificatur. Quia igitur vitriolum à cupro spiritum aliquem sulphureum purum impuri mole obrutum accepit, non inficior illum magno labore elici posse, tincturam autem ex illo solo fieri, plane nego. Sed si purissima Mercurii substantia cum ingenito suo sulphure ipsi adhibetur, vt inuicem coniungantur, medicina aliqua fieri potest. Non vero consultum hoc videtur, quia absq; vitrioli sulphure multo maiores vires mercurius acquirat, neque lapis esse potest, aut tinctura nostra, quia puluis introductus medicinam hanc non ex vna re natam esse coarguit.

Quia itaq; in minoribus mineralibus lapis non inuenitur, in maioribus est inuestigandus. Sed ex minus ductilibus, vt antimonio & aliis extrahi nō potest, cum illis ex principiis aliquod aut desit, aut valde corruptū inueniatur, ita etiā, vt nullo artificio, nisi toto composito destructo, illud emendari possit. Philosophia autem docet, & ratio suadet, vt inquiramus materiam aliquam, in qua tria principia sine omni labe inueniuntur, sicuti in auro & argento existunt. Cum vero neq; metalla imperfecta, quæ in sua compositione magis cum auro & argento, quā magnesia, antimonium & alia conueniunt, lapidis materiam suppeditent, quare in mineralibus eiusmodi eandem inquirere cœca nos stimulat persuasio? Alia etiam ratio, quæ nos magis ab hisce mineralibus abstinere monet, à metallorū generatione ducitur. Nam Deus in vniuersitatis creatione simul omnia mineralia, quodq; in sua specie creauit, propriumq; semen simul indidit, vt sese multiplicare & ampliare possint, atq; hoc in loco natura otiosa non sit. Hoc semen, etsi in metallis inclusum est, natura tamen pro suo arbitrio nonnunquam illud eruit, idq; ad alia loca, vt sibi de habitatione cōmoda prospiciat, in qua sui generis simile aliquod producat, perducit.

Nihil

Nihil enim metallis decipitur, si semen aliquod in mineris emittunt, cum vis generandi illis semper maneat, quamdiu in motu minerali persistunt, hoc est, quamdiu natura in terræ cauernis in illis agit. Vt autem homo emissio semine homo nihilominus manet, & semen prolificum in se continet, quamdiu in suo motu est & viuit: sic etiam metalla, quamdiu in mineris sunt, & viuunt, semen suum emittere possunt, quando cunque naturæ visum fuerit, nec quicquam de sua substantia illis eripitur. Sed quamprimum in aerem producta fuerint, emittere semen amplius non possunt, nisi in meliorem formam conuertantur, aut totum compositum destruat, ut metallum esse desinat. Semen hoc, quando à metallis discedit, natura per loca angusta ducit, donec commodam aliquam matricem, vbi ad generationem promoueri potest, adipiscatur. Eo in loco calore suo interno tamdiu fouetur, donec in fumum, aut vaporem aliquem condensetur. Vaporem hunc philosophi materiam primam appellare solent metallorum, & ab illo communiter suum sermonem ordiuntur, nulla vnde ille oriatur mentione facta. Quando igitur in vaporem redactum est, vi sua intrinseca, secundum generationis suæ processum, in sal, sulphur & mercurium coagulatur, non secus ac infans in utero matris à minimo ad summum promouetur. Vt autem infans pro matricis puritate, aut spurcitie maculas attrahit, aut propter alia accidentia mancus prodit, aut sine omni labe in communem venit, ita etiam metallicum semen pro loci commoditate terream aliquam faculentiam, aut adustibilem pinguedinem apprehendit, quæ illud impurum fieri metallum cogit. Inde duplex sulphur in metallis reperitur, innatum & adueniens. Innatum, quod & viuum dicitur, ac simul cum semine infunditur, est illud ipsum, quod metallum promouet, atq; aurum, aut argentum fieri, nisi ab adueniente obruatur, causat, & nihil aliud est, quam vapor purissimus & igneus, qui vim coagulandi mercurium habet. Adueniens autem & ex-

ternum grossum est: feculentum, adustibile, viscosum, & vntuosum, quod metallorum perfectionem, quantum pro sua natura & mole potest, impedit. Nam si semen, quod purum est, & pura metallorum primordia gignit, in locum purum fuerit deductum, purum & purum etiam metallum producit, nec tam longa decoctione & depuratione, quæ alioquin requireretur, opus habet. Nam hæc natura suum scopum, sine omni impedimento, assequitur, faciens id, ad quod semen erat ordinatum. At si ad loca impura semen delatum fuerit, ibi in generatione terrea & adustibilis faculentia sese admiscet, & pro fecum copia antimonium, marcasitam aut alia non ductilia mineralia gignuntur, quæ, quia de mercurio participant, liquefieri quidem possunt, ad perfectionem autem à natura promoueri non existimantur. Sin autem sulphureæ faeces paucæ & subnigræ sese commiscuerint, & mercurius non satis coctus fuerit, argentum viuum vulgi fiet. Sed si faeces malæ, mali saporis & foetidæ, nec non virtutis debilioris fuerint, argentum viuum inficiunt, illudque malum, ponderosum & luteum reddunt, quod non bene coagulatur, ac tandem in plumbum abit. Sin vero malum sulphur fuerit, quod non bene se cum mercurio miscuit, stannum generatur. At si sulphureæ illæ faeces petrosæ, immundæ & terreae fuerint, producitur ferrum; sed si eiusmodi sulphur etiam rubeum & aduens fuerit, æs gignetur. Hæc recensere placuit, ut quantum hoc, vel illud metallum à perfectione distet, & quomodo natura illa perficere possit, appareat. Nā argentum viuum vulgare immaturum & adhuc in suo motu est, quare sola coctione ad terminum suum perducipotes. Sic etiam plumbum & stannum sulphur illud externum malum (quamuis non tam facile separari potest, ut ab argento viuo) cōtinua decoctione sequestrando ad vltimum finem moueri potest. Sed Mars & Venus admodum impuri sunt, ut etiam propter impuritatem perfectionis finis illis denegari fermè videatur: quia vero mercurius,

rius, qui in illis est, æq; ac reliquorum ad perfectionem destinatus est, naturæ terminus & illis non erit derogandus.

Patet itaque naturæ intentionem esse hæc omnia & singula indefessa & cōtinua decoctione ac digestionem sulphuris, faces illas extraneas, quæ iis secundum loci conditionem sese commiscuerunt, quantum eius fieri potest, separando, expolendo ac depurando, perficere ac commutare in aurum, aut argentum. Eiusmodi est metallorum imperfectorum conditio: antimonium autem & similia longè maiori fēcum copia sunt obruta ac conspurcata, & censeo, si mercurius illa nō sustineret, plane in terram esse abitura. Non dicam, quod argentum viuum infinitas laves, respectu sulphuris, aut salis, contraxit.

Hæc cum ita sint, quomodo cum sulphure, sale & mercurio puris purum ex iis semen elicere possumus? Sane in iis esse constat, sed educationis ratio hæcenus à nullo artifice inuenta est. Requiritur in arte sulphur viuum, simplex, purum & digestum. Argentum viuum purum & nulla macula contaminatum, splendens & permanens, cum sale puro atque ab omnibus acerbis, falsuginosis & corrodentibus facultatibus depurato, quæ tria ita coniuncta non nisi purum & simplex corpus in compositione generare possunt. Etsi autem in imperfectis corporibus sunt, ex illis tamen educi posse non videntur, cum ars non sit tam subtilis operationis, vt omnes attractas laves, quæ cum intimis illorum se copularunt, separare possit, nisi magni illius lapidis beneficio ista in aurum argentumue conuertat. Nam tale sulphur non reperitur supra terram, nisi quod in auro & argento consistit. In iis enim sunt radii puri & penetrabiles, tingentes cætera corpora imperfecta rubedine & albedine vera, secundum quod præparata fuerint. Neque natura huic, quod videlicet in hisce duobus luminaribus existit, simile produxit argentum viuum. Maximæ enim est virtutis, puritatis & temperantiæ. Sal autem eorum vtrique corpus largiens incomparabile est cum reliquis. Est enim

instar

instar animæ, quæ spiritum & corpus adamantino nectit nodo, ne separari inuicem possint. Quando verò philosophi de sulphure & mercurio loquuntur, sal non excludunt; quia vtrique adhæret, sed tacent ea gratia; quia eorum intentio nunquam fuit, saltem ab reliquis duobus separare, quum in illo proportio metallica, nobis ignota, consistat, qua semel interrupta, aut separata, in corpus redigi posse nō videtur. Quare ista corpora lucentia ingenio subtili præparamus, vt arificio nostro idem sulphur & argentum viuum cum sale suo iuncta ex iis elicere possumus. Sed dicet aliquis: satius est ex fonte haurire aquam, quam ex riuulo, & quid opus est reducere ista corpora magno labore & sumptibus infinitis, cum natura nobis mercurium præparet & ad vsum accommodet, aut alia metalla non tam solida & fixa habeantur? Ineptum enim est sumptus cum labore multo multos facere cū faciliori via ad illa peruenire possumus. Respondeo, diuersam intentionem esse naturæ & artis. Natura enim intendit ex suo semine gignere aurum & argentum, ad quod vna decoctione opus habet. Sed si semen in impuram matricem proiectum fuerit, ibique laves aliquas attraxerit, longa decoctione eget, vt illas separet, & immundum sequestret, donec aurum ex illo factum sit. Cum itaq; ad argenti viui generationem peruenit, adhuc in suo motu est, illud ad suam perfectionem perducere cupiēs.

Nam natura, nisi finem fuerit affecuta, otiosa esse nō potest, sed illud semper coquit, donec in aurum versum sit, & tūc vltimam suo operi manum imponit. Ars autem aurum argentumue generare non potest, neq; id facere intendit, sed medicinam aliquam, quæ sua virtute non modo faces superfluas separare, sed indigestum etiam percoquere potest, vt tandem metalla aurum fiant. Vt autem hæc efficiat, in naturæ termino acquiescere non potest. Oportet enim rem à natura perfectā in se ipsa ita multiplicari, quo mille fructus afferre possit. Quare vbi natura desit, ars incipere debet. Nā si ars in aliquo alio

incipere vellet, idem quod natura facere intendit, perficeret, aurum nimirum. Non datur enim transitus ab extremo ad extremum; nisi per aliquod medium. Inter semen & aurum medium est argentum viuum, & alia corpora; inter lapidem verò & argentum viuum est aurum. Sicuti igitur ex semine non statim, aut aurum, aut argentum, fieri potest, nisi in argentum viuum, aut alia metalla fuerit coagulatum, ita etiã ex illis, nisi in argentum, aut aurum conuersa fuerint, lapis philosophorum fieri nequit. Quocirca debilem, impuram & imperfectam materiam reuicimus, cum nostræ intentioni convenientem habeamus. Et ita constat, non ex argento viuo, aut aliis metallis lapidem fieri posse. Quocunque enim artificio impura corpora præparantur, impuritas ab illis separari non potest; & si ad secundam generationem perducuntur, semper tamen suum simile, vt plumbum plumbum, & ferrum ferrum generabit, nunquam autem aurum, aut argentum producent. Cum igitur simile simile gignat, cum Poëta dico

Netu

Nunc quer as aliunde auri primordia in auro

Semina sunt auri, quamuis abstrusa recedant

Longius, & multo nobis querenda labore.

Est autem aurum metallum perfectum & purum, ex argento viuo puro, fixo, claro & simplici, nec non ex sulphure mundo, fixo, viuo & rubeo, nec non ex sale ad summum à natura purgato, generatum. Argentum verò est metallum ferè perfectum ex mercurio ferè fixo, puro & claro, & ex sulphure ac sale consimilibus productum. Sed vt ex auro lapis rubeus ad rubeum soluendo & coagulando fit, ita & ex argento albus ad album paratur. Quæri autè potest, quí fiat, quod lapis (vti fertur) in tanta quantitate metalla imperfecta in aurum, aut argentum conuertere possit? Respondetur, solum hoc fieri regenerationis beneficio. Vt enim parum seminis magnam quantitatem sui generis fructus producit, & illud rursus satú

centuplum, aut millecuplum fructum affert: ita etiam híc res sese habet. Nam nostra materia, quãdo regeneratur, seipsam in virtute recolligit & augmentatur, non quidem tanta quantitate, sed qualitate ac virib. vt supra metalla proiecta eas exerere possit. Quando verò ad secundam, tertiam, aut quartam regenerationem promouetur, maiori etiam vi operatur: Sed alia etiam quæstio subincidit, quomodo nimirum metalla tam cito à medicina recreata in aurum, aut argentum mutari possint? Dico: In præparatione nostræ medicinæ requiruntur sulphur & argentum viuum, vt illa decoctione ad summam puritatem perducantur. Mercurii autem qualitas est, si purus, coctus & fixus est, purgat, abstergit, coquit & figit. Sulphuris verò natura est, coagulare & figere mercurium, & fixú illum in sua operatione comitari ac iuuare, vt vbi illa agit, statim colorem infundat. Quando igitur medicina supra corpora immunda & immatura proicitur, Mercurius confestim suum simile quærit, atque illud apprehendit, externaq; ac aduentitiã impuritate seiunctã illud perficit, & quia sulphur medicinæ cum suo mercurio inseparabiliter iunctum est, statim colorem infundit, idq; suæ plusquam perfectionis & æthereæ subtilitatis ratione facit. Quo enim corpus perfectum subtilius, eò maiores etiam vires exerere potest. Ex hac responsione aliud etiam notatu dignum effluit, quomodo videlicet metalla in aurum & argentum perficiantur? Dico igitur, nullam esse metallorum transmutationem omnino, sed mundationem tantummodo, & ablationem accidentium, cum perfectionis infusione. Metalla enim solo gradu perfectionis ac puritatis & non specie differunt. Nam si specie differrent, eorum in aurum perfectio plane impossibilis esset, seminis ratione habita.

Hactenus de metallorum principis & generationis processu, & quatenus ille se extendat, aut pedem figat, quam potuit fieri breuissime, cum nonnullis quæstiunculis admodum ne-

cessariis diximus: restat vt ad artis operationem, quæ vbi natura desit incipere ac naturam imitari debet, acceleremus.

Sed prima fronte dubium aliquod hîc occurrit, num ars naturam imitando in naturæ terminis permaneat, an vero & suos peculiare sibi terminos vendicando, vltra naturam se extendat? Multos hoc problema philosophos torfit. Nā artem imitari naturam negari nō potest. Hoc enim si negaretur, & totius artificii subtilitas in dubium vocaretur; cum natura solum arte ministrante operetur. Hoc itaq; vt fatius constet, vbi ars naturam imitatur, & vbi eandem excedit, breuiter dicemus. Primum opus est, vt ars materiam aliq̄ accipiat metallicā perfectam, atque ex illa suam paret medicinam supra metalla.

Ita enim Natura Naturam letabitur, natura naturam continebit, natura naturam vincet & superabit, & simile suū simile producet. In conuenientibus siquidem & proximis facilis est transitus & commixtio. Et ita videmus quamlibet materiam cum suo simili commisceri, vitrum cum vitro, metallum cum metallo, aquam cum aqua, &c. Sed si ad alienas transire naturas, & metallum cum vitro, aut aquam cū oleo, commiscere vellemus, vt in vnam cogant naturam, impossibile illud nobis erit, quia natura alienū suæ naturæ respuit, propinquū verò & ex eodē semine natum amplectitur. Ita videmus aurum cum plumbo facile misceri (non tamen eorum proprietates confundi) & argentum cum stanno; quia ex eodem semine sunt oriunda. Atque in hoc ars imitatur naturam. Ita etiam in cōiunctione sulphuris & mercurii, eorundemq; in locum calidum locatione, sicuti & medicinæ supra metalla & nulla alia corpora proiectione ars naturam æmulari, in reliquis verò naturam superat & excellit. Nam corpus perfectum ob eius soliditatē & cōpactionem natura per se in sulphur & argentum viuum reducere nequit; ars autē retrogrediēdo omnes illas vias, quib. natura corpus ex illis construxit, hoc efficere potest: & hæc operatio naturæ contraria appellatur. Nun-

Nunquam enim literis, aut experientia proditum est naturam corpus aliquod metallicū sine artis adminiculo in sulphur & argentum viuum redegisse, cum in natura simplici nō detur regressus, qui arti competit, & in hoc præcipue destruendo constructum, & coagulatum resoluēdo ars nomē suum proficitur. Deinde etiam ars naturam excedit, quod materiam mundam in loco mundo collocat, ibiq; perficit, quod natura facere nequit, quæ semen, quo potest, ducit, siue locus sit purus, siue impurus, naturæ perinde est. Etiā si enim natura melius temper affectat, illud tamen, propter multa accidentia, quæ eam impediunt, vt plurimum assequi nequit.

Porro ars in hoc commendatur, quod illam materiam quæ natura amplius mouere nō potest, superat & vincit, & naturam subiicit opationibus, illā subtiliat, & ad maiores vires exaltat, q̄ natura facere nequibat. Demum & in illo præstator est naturam, q̄ breuissimo tēporis spatio illud perficit, q̄ natura mille ferè annis perficere occupata fuit. Sed tamen ars omnino nihil sine natura facere potest, cum naturæ, vt sæpius dictum est, ministra sit, sed semper cum natura, per naturam & in naturam agit, atq; illam iuuat; & si vel in minimo negotio inuicē separarētur, illico actum esset, ac nihil effici posset. Natura itaq; materiam subministrat, illā artifex p̄ sua sciētia format, expolit, extrahit, resoluit, lauat, coagulat & in corpus cogit.

Artificium porro nostrum in duobus consistit, in soluendo & coagulando, vnde Morienus *solue & coagula*. Cæterum quanta in soluendo sit difficultas, facile cōfiteri possunt, qui solutioni operā impēderunt. Nā in illa omnis nostræ artis cardo vertitur. Etiam si enim aliquis materiam & omnem operandi modum nouit, & in solutione errarit, oleum & operam perdet. Proinde etiam multa præclarissima ingenia in ea indaganda desudarunt, & tamē desistere rei difficultas coegit. Est itaq; solutio nostræ operationis pars prior, quæ nostri corporis cōpages soluitur & attenuatur; atq; philosophis duplex est,

est, vna crudi & metalli corporis in sulphur & argentum viuum, vnde ortum traxit; altera corporis physici in suam aquam, vt fiat argentum viuum de argento viuo, & sulphur de sulphure. Vtramque solutionem philosophi tam confuse tractant, vt etiam admodum erudito negotium facebant, vt vnam ab altera discernere queant.

Acute igitur philosophorum dicta sunt ponderanda, ne nos incircumspectos à recto tramite seducant. In prima itaq; solutione requiritur, vt corpus in sua principia sine humidi radicalis destructione resoluetur. Quomodo autem id fiat solerti & experto artificio considerandū relinquo. Corrosiuis tamen, vt sunt aquæ acutæ, regales, fortes, & aliæ, nullo pacto vti debet. Destruunt enim, corrumpunt, & humidum radicale inficiunt, nec illud, quod quæris, præstare possunt. Cum argento viuo plurimi plurima tentarunt: nonnulli argētum verum tandiu cum auro amalgamarunt, & ab illo sublimarunt, vt tandem in subtilissimam calcem redactum cum spiritu aceti, aut alio menstruo spiritum eius (vt vocant) extrahere queant, sed frustra: alii aliis modis tentarunt, sed voti compotes facti non sunt. Frustra enim quæritur in re, quod in ea non est. Vt autem facilius ad hanc solutionem pertingere possis, autor ego tibi sum, vt semper cum proximo opereris, cum illo videlicet, quod auro amicum est, illudq; suauiter sine omni corrosione amplectitur, atq; in spiritum rubeum instar sanguinis, nec non in spiritum album, resoluit.

Duo isti spiritus tertium, qui copulator est, continent. Altera autem solutione, que naturalis & philosophica dicitur, æ nostrum in mercurium, aut aquam reducitur. Illam autem assequi non possumus, nisi spiritus, animæ & corporis, soluenti & soluentis, mercurii & sulphuris, maris & fœminæ coniunctio facta sit. Nam si proportione debita minus coniungerentur, in soluendo & coagulando magna difficultas orietur. Si enim terra aquarum colluuiæ obruta fuerit, fructus ferre, exicca-

exiccari & coagulari, nisi longo admodum præterlapso tempore, nequit. Sin vero frequens siccitas & aquæ penuria fuerit, terra etiam sterilis erit, & omnia præstita emorientur, nec corpus, nisi maximo cum laboris, tum temporis dispendio referari potest. Quocirca probe de ponderis proportione est considerandum, hac adhibita admonitione; si plus de humido & spiritu fuerit, medicinam ad fusionem & penetrationem aptiorem fieri, sin minus, non tam validas exerere vires posse. Qualis autem esse debeat proportio, nos non litigabimus, cum & philosophi ipsi in hoc non satis conueniant, sed quilibet suas rationes sequantur. Attamen magna in illa est difficultas, & philosophi tam intricate proferunt, vt Oedipo, qui illorum mentem eruat, opus habeamus. Bernhardus Teruisanus Deo, Philosophis & æquitati vouisse se ait, nulli omnium nudis verbis de illo quicquam patefacere. Vt autem ponderis proportio obscura est, ita cōiunctio maxime necessaria existit. Nam si illa non fieret, nulla esset solutio, nulla putrefactio, nulla in Elementa separatio, nulla ablutio, nulla albedo, rubedo, nulla fixatio, & tandem omnis nostræ intentionis operatio nulla. Opus enim est corporis alicuius solutione, vbi autem corpus nullum, ibi eius solutio nulla esse potest. Requiritur & coagulatio spiritus, quæ sine corporis solutione fieri nequit, ita vt solutio corporis, sit coagulatio spiritus, & spiritus coagulatio corporis solutio, quo mutuo actu tam subtilia redduntur, vt etiam sua subtilitate omnem rem mundi superent, nec quidquam in toto vniuerso, quod illis saltē assimilari possit, reperitur. Quando vero de solutione loquimur, illius etiam species subintelligere volumus, vt sunt calcinatio, sublimatio, destillatio, circulatio, ablutio, ceratio, digestio, seu putrefactio &c. Omnes isti modi (inquam) in vera ac philosophica solutione perficiuntur. Sed hac de re longior esse nolo, cū passim de illa in philosophorum scriptis dictum sit. Deinde necessario corpus requiritur, quia spiritus aliàs nullum habitaculum,

in quo degat, haberet, nihil quod ipsum figat, nihil in quod agat, aut quod ipsum in gradu suo præstantiorẽ reddere queat, inueniret. Spiritus autem, vt corpus à combustionẽ præseruet, vera, viua, ac philosophica solutione soluat & subtile reddat, nigredinẽ & sordes ab illo abluat, penetrabile ac fusibile faciat requiritur. Horum si vel minimum deesset, operatio nostra inutilis & nullius pretii foret. Ast si coniuncta inuicem igne conueniente directã fuerint, parient medicinam, cui omnes istæ qualitates, quæ in lapide requiruntur, sunt innatæ. Hęc enim medicina facilis erit fusionis & subtilitatis, nec non vberissimi coloris, vt corpus tingendũ confestim ad interiora etiam viscera penetret, suum simile amplectatur, & cum illo coaduniatur, superfluas fæces & cõbustibile sulphur separet, atq; ita corpus mundet, figat, atq; aduersus ignis violentiã tutũ reddat atq; muniat, nec non pro præparationis ratione, infuso colore albo, vel rubeo in aurũ, aut argentum verum cõuertat. Atq; facile quæstio illa, quare nõ ex vno, sed ex vtroq; medicina fieri debeat, hic soluitur, nec non sine vnus cõiunctione cum altero aliquid in hoc negotio præstari posse, impossibile esse, & omnes illos, qui hoc tentant, procul dubio toto errare cœlo, firmissime concluditur.

Illam duo tamdiu in conuenienti ignis calore fouentur, donec vapor aliquis (qui materia prima vocatur) oriatur; ille in vasis cacumine in aquam coagulatur, & destillans aqua mercurialis, anima, spiritus tinctura, & mercurius philosophorũ, à quo omnis res accipit nutrimentum, & omne germẽ vegetationem, & omne lumen illuminationem, & omne miraculum suam originem, appellatur. Quare nõ immerito cum Parmenide dicere & exclamare possum: O natura cœlestis virtutis naturas multiplicã! O natura fortis, sua victoria omnia superans! Maxima huius est, sed naturalis proprietates, cui tribuit Deus, vt ei ignis non noceat, ideoq; illam magnificamus, quia illa nihil est pretiosius. In natura enim nihil simile inuenitur,
quæ

quæ cum corporibus suis liquefactione iungitur, altissima operatur. Ipsa est totum in toto, & id totum, quod quæritur, & quod cogitatur. In ipsa enim est fugiens & fixum, tingens & tinctum, album & rubeum, masculus & fœmina, simul composita compositione inseparabili. Nam quando materia nostra in vase calore iuuatur, pars illius volatilis fixam partem in môtis apicem tollit, sed fixum sua grauitate volatile deprimit, & insita sua coagulandi vi amplectitur atq; retinet, quousque amanda hac pugna vtrum fessum terram aliquam, quæ maris Insula à nonnullis dicitur, proiciat, atque in aquarum medio deponat.

Hoc in loco creationis & totius naturæ formatio admiranda animaduerti debet, quomodo videlicet tenebræ supra abyssum sint, ex iisdem lux oriatur, atque illa lux in centrum cogatur, vt omne corpus illuminare possit; quomodo spiritus aquis supernatet, easque foueat; quomodo aquæ terram obruant, ac tandem ab illa separentur, vt appareat aridum, quomodo quodlibet in suo semine multiplicetur, vt infinitis fructibus terram complere possit.

Apparente itaque terra gaude, quia putrefactio, quæ nostri subiecti perfecta & inseparabilis cõiunctio est, appropinquat.

Sunt autem putrefactionis tria signa, nigredo, terræ foetor & subtilitas materiæ. Quando enim calor agit in humidum & maxime in oleosum, nigredinem inducit, & quanto magis oleosum fuerit, tanto etiam nigrius corpus erit, cum sulphur coloris prima causa sit in nostro magisterio. Deinde putrefactionis nota certa est, foetor in nostro tamen opere non sensu, sed intellectu percipitur, sicuti & materiæ subtilitas non tactu, sed visu percipitur. Hęc tria itaque putrefactionem immediate comitantur, & ab illa separari non possunt. Putrefit autem materia; vt ad secundam generationem pertingat. Exemplo sit homo, dum ille in viuis est, formæ bonæ & fortioris naturæ est, vt calorem & frigus ferre possit;

possit; sed quando anima à corpore separatur, statim putrefactio incidit in sepulchro, cadauer aliū colorem acquirit, foetet & impalpabile fit in modum cineris. Hac autem putrefactione (vbi qualitates corruptibiles & malignæ seponuntur) peracta, anima restituitur, corpus nouum & nouus homo surgit, priori dissimilis, clarificatus, purus & sine omni macula, qui in omnem postea, cum gaudio sancto, æternitatem viuet, vbi putrefactio medium est purificationis & subtilitatis: ita etiā in lapide nostro fit, vbi in putrefactione partes subtilissimæ efficiuntur, ac putrefactione peracta, nigredine proiecta, & ablutione facta, nouum ex tenebris oritur lumē, & Luna nostra omnem terram sua luce illuminat, donec Sol, clarissimum diem afferens, tandem ortam lunam subsequatur, atq; illam clarissima sua luce, vt lumen maius, obscuret, omniaque sua propria luce illustret. Quamdiu autem putrefactio fit, semper vapor è terra ascendit, atque in vasis cacumine in aquam versus instar pluuiæ, aut rori, qui ros cœli appellatur, in terrā decidit, illam imbibit, incerat, abluit ac mundat, nec non omnes virtutes, quibus nostra medicina pollere debet, infundit.

Sed opus est, vt vno igne digerente, continuo, suauis, subtili, concluso, aereo, circumdante, alterante & nō comburente (vt cum Comite loquar) à prima coniunctione ad perfectam vsq; ablutionem progrediamur. Nam si secus ignem construxerimus, opus nostrum destruemus. Antequam autem Laton noster abluitur à fordibus, Sol noster à nubibus obscuratus densis & humidis, iridem facit, naturali non dissimilem, qui tamdiu apparet, donec nubes recesserunt, & sol occidens noctem & tenebras adducit. Tunc enim præ noctis tenebris Iris amplius cerni non potest. Nigredo autem à philosophis plūbum, coruus, caput corui, nox, tenebræ, domus tenebrosa, Laton, vestimentum nigrum, & aliis infinitis nominibus appellatur.

Huic

Huic albedo, siue candor, à philosophis magnesia alba, sulphur album, rosa alba, Liliū & regina vocata, succedit. Hic intensior requiritur ignis gradus, calcinatorius videlicet, quo corpus in alium coloris gradum euehatur, & igne natum atq; educatum illum nunquam pertimescat, sed in illo exiliat, & aliis agris corporibus iunctum, illa cum igni conciliet, eaq; firmet, atque illi resistere doceat. Quaritur hoc in loco, an hæc albedo sit tinctura alba, qua philosophi in metallis in argentum vertendis vtuntur? Negatur, præsertim, si hoc corpore albo, quod est lapis albus nō dum ad finem perductus vti vellemus, fructum immaturum decerpere videremur, quamuis adhibita argentum fixum, siue aurum album in projectione fieri non negamus. Et si quis eximeret, aut vas aperiret, ob breue temporis spatium summam vtilitatem abs se auaritiam suam auertere videbit. Nam philosophi illud non modo non concedunt, sed etiam ante perfectam rubedinem lapidem eximere, aut vas aperire prorsus inhibuerunt.

Vti enim pomum immaturum decerpere pauci, aut nullius vsus est, ita etiam nostra medicina nondum ad finem perducta, artificii parum prodesse potest. Alba enim tinctura ex alio fonte manat indeque minori labore & tempore hauriri potest. Sunt enim duo lapides & itidem vnus, diuerso tamen respectu. Opus ad rubeum vtrumque complectitur album & rubeum. Albus autem albedo hæc dicitur lapis, respectu alterius, cum tamen lapis nondum sit, sed medium tantum ad lapidem rubeum. Nam ad ruborem lapis venire non potest perfectum, nisi per candorem transeat, vt nec potest fieri albus, nisi prius ater fuerit. Et hac ratione opus vnum, materia vna, & vnum regimen ad album & rubeum dicitur. Sed si quis ad argentum faciendum procedere vellet, ab argento ordiens vltra albedinem nunquam progredi, nec metalla in aurum, sed tantum in argentum mutare poterit. Et hoc modo duo erunt lapides, albus ex argento, & rubeus ex auro, & v-

d 3

ter

terque e, respectu iam dicto, ex auro. Neque ex auro medicina aliqua metalla imperfecta in Lunam conuertēs elici posse videtur, cum in natura non sit regressus à perfectiore & nobiliore ad imperfectius atque ignobilus. Porro si tinctura alba ex auro generata metalla imperfecta in verum argentum mutaret, aureitas (vt ita dicam) in argenteitatem verteretur, quod impossibile est, tam naturæ, quam arti. Etsi enim sol destruitur & per nigredinem in candorem albæ tincturæ per similem redigitur, solaris tamē natura ab illo nunquā separari potest, sicut homo in vltimo iudicio resurgens & clarificatus semper homo manet, & humanam naturam nunquam in æternum deponit.

Insuper omnis tinctura, & omnis tincturæ forma, à suo simili procedere necesse est. Tandem confirmat nostram sententiam insignis Raymundi Lullii auctoritas, quæ in Clangore buccinæ citatur his verbis: Spiritus, id est, aqua non coagulatur, nisi mediante corpore, quod in ea sit dissolutum, cum corpora sint coagulum lactis huius, & tale coagulum debet esse Sol & Luna in ipso mercurio soluti: sed tantummodo Luna ad album, & Sol ad album & rubeum opus. Idem lib. de quinta Essent. distin. 3. ait: Tinctura est corpus tingens ortū & compositum è duobus Elementis scilicet aeris & ignis, argenti ad album, auri ad rubeum.

Quando itaque ad flauedinem post albedinem inclinat, in secundo ignis gradu Luna ad Solem accelerat, ideò que suo lumine de die in diem destituitur, ac decrescit, citrinoque colore vestitur, quo apparente tertius ignis gradus accenditur, atque in hoc ad summam vsque rubedinem, quæ instar sanguinis combusti erit, est continuandus. Quando igitur eo vsque lapidem perduxerimus, eadem methòdo, qua illum confecimus, eundem augere possumus, vt semper in decupla quantitate & qualitate promoueatur. Deus mihi condonet, quod omnia sine velo prodo. Nam materiam, ignem, pondus,

fur-

furnum & regimen tam clare ostendi, vt nisi manu ad oculum alicui demonstrantur, apertius scribi non possint. Sed quicumque hoc legerit scriptum, ad bonum finem conuerterit, Deum timeat, secretum secum contineat, & pauperum memor viuat. Deo sit

Laus.

FINIS.

SOLIS E PVTEO
EMERGENTIS:

sive

DISSERTATIONIS
CHYMIOTECHNICÆ

LIBER TERTIVS.

*Qui est clavis & manu ductio in libros Theophrasti Paracelsi, ubi abstrusa
explicantur, deficiencia suppletur.*

RECENSENTE

IOHANNE RHENANO, MEDICO.

FRANCOFVRTI,

Impensis Antonij Hummij.

M. DC. XV.

PHILOSOPHIC

...regimur tam, are ostendit, vtili manu ad oculum
...non possunt. Sed qu
...legit scriptura ad hunc finem conuenit
...Deum timeat, scilicet in seculum contineat & par-
...potam memorat vnde Deo in

FINIS

